

VELKOMMEN TIL
VOR FRUE KIRKE

VELKOMMEN TIL VOR FRUE KIRKE I AARHUS

Vor Frue Kirke rummer tre meget forskellige kirkerum:

- KRYPTKIRKEN fra 1000-tallet er den ældste, hvælvede stenkirke i Norden og det ældste rum i Aarhus.
- VOR FRUE KIRKE (tidligere Skt. Nicolai Kirke) er den første domkirke i Aarhus.
- KLOSTERKIRKEN er dominikanermunkenes gamle kapitelsal og modtagelsesværelse for klosterets gæster.

Tilsammen fortæller de tre kirkerum en lang historie, der begynder i vikingetiden og rummer elementer fra alle stiler i den middelalderlige kirkearkitektur. Aarhus har et af sine ældste og smukkeste kulturminder på dette sted.

KRYPTKIRKEN

KRYPTKIRKEN

- den ældste hvælvede stenkirke i Norden

Kryptkirken (o. 1060) er Nordens ældste, hvælvede stenkirke og det ældste rum i Aarhus. Den blev bygget af biskop Christian som en trefoldighedskirke - dvs. en kirke for treenigheden: Faderen, Sønnen og Helligånden. Treenigheden afspejles i arkitekturens tre skibe og tre apsider, som har haft et alter hver.

Kirken er bygget i frådsten og marksten, og vægge og piller har været dækket af et pudslag, der stadig har svage rester af kalkmalerier. Under gudstjenesterne stod menigheden på gulvet og sad på de indmurede bænke i siderne.

Kryptkirken blev opdaget under gulvet i Vor Frue Kirke under en omfattende renovering i 1955. Man ved ikke præcis, hvornår Kryptkirken blev glemt og fyldt med murbrokker. Men fund i Kryptkirken vidner om, at den har været brugt som kirke i 1300-tallet, senere som dominikanernes brændselsrum og siden som begravelsesplads.

Kryptkirken er restaureret med de oprindelige materialer og bruges i dag til både gudstjenester, dåb og vielser.

ÅBY-KRUCIFIKSET, der hænger i Kryptkirken, er en kopi af det ældste krucifiks fundet i Danmark. Det originale Åby-krucifiks (ca. 1050-1100) er fundet i Åby Kirke ved Aarhus og hænger i dag på Nationalmuseet. Det er et typisk romansk krucifiks, og det er kun i Norden, at Kristus afbildes på denne måde: Klædt som en fyrste med et overskæg, der er karakteristisk for vikingernes hårmode. Han er skildret som en stærk konge, der ved sin korsfæstelse sejrer over døden. Sådan en konge mindede vikingerne om den nordiske krigergud Thor.

KRYPTKIRKEN opdages i 1955

ÅBY-KRUCIFIKSET

VOR FRUE KIRKE (tidl. Skt. Nicolai)

- fra domkirke til munkekloster

Omkring 1080 bygges Skt. Nicolai Kirke - Aarhus' første domkirke, som var opkaldt efter de søfarendes helgen. Den blev bygget rundt om Kryptkirken, der fungerede som kirkerum i Skt. Nicolai. Den mistede sin status som domkirke, da Aarhus fik Skt. Clemens Kirke i 1200-tallet. O. 1240 kom dominikanermunkene til Aarhus. De overtog Skt. Nicolai Kirke og ombyggede den gamle frådstenskatedral til en gotisk munkestensbygning. Vor Frue Kirkes nordmur er den ældste væg i kirken, og den består delvist af frådsten fra den oprindelige domkirke, som kan ses fra klostergården.

I løbet af middelalderen udbyggede munkene kirken: Kirkens kor fra o. 1250 blev udvidet, så de mange munke kunne samles her under gudstjenesten. Kirkeskibet er fra ca. 1350, sideskibet fra o. 1450 og tårnet fra ca. 1500. I forbindelse med reformationen måtte munkene forlade klosteret. Kirken fik kort herefter navnet Vor Frue og blev sognekirke.

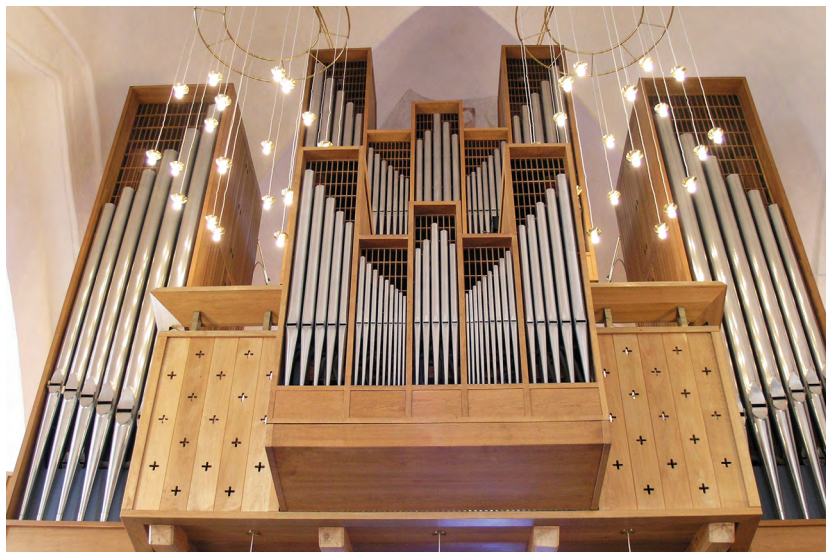
ALTERTAVLEN (ca. 1525-30) er en fløjaltertavle fra den dansk-tyske Claus Berghs værksted. Bergh er en af de mest betydningsfulde billedskærere fra den danske senmiddelalder. Hans stil kan beskrives som barok gotik, og komposition og detaljer er præget af dramatiske bevægelser. Midterfeltet er en typisk gotisk fremstilling af den lidende Kristus på korset. På fløjene ses de tolv apostle, tre berømte dominikanermunke og Skt. Nicolai. I fastetiden lukkes altertavlens fløje, som dækker for hovedbilledet. Da ser man i stedet tavlens malerier af Kristus, en række bibelske personer og katolske helgener.

VÅBENFRISEN (1300-tallet) er Jyllands eneste af slagsen. Størstedelen er malet i 1300-tallet, men enkelte skjolde er fra

begyndelsen af 1500. Skjoldene udgør et register over de personer, der har ydet økonomisk støtte til dominikanernes kloster. Skjoldet bag altertavlen med de tre løver og hjerter er blevet identificeret som Valdemar Atterdags våbenskjold fra begyndelsen af 1300. Motivet blev senere Danmarks rigsvåben og bruges i dag på de danske 10- og 20-kroner og på dronningens flag.

ORGLET (år 1962) blev bygget med 36 stemmer af orgelbygmester Troels Krohn, Frederiksborg Orgelbyggeri. Det blev restaureret i 1978 og igen i 1991 af Marcussen & Søn, hvor det blev udvidet til 50 stemmer.

ALTERTAVLEN - detaljer

PRÆDIKESTOLEN (ca. 1598) har seks felter, der forestiller de fire evangelister samt Jesu korsfæstelse og opstandelse.

DØBEFONTE (ca. 1650-1680) er et smedjærnsarbejde. Dåbsfadet er fremstillet i malm.

EPITAFIERNE er gravminder fra 1600-tallet og første halvdel af 1700-tallet over folk, der er blevet begravet i kirken. De fremstiller eller beskriver borgmestre, handelsmænd og andre betydningsfulde Aarhus-borgere med deres familier. Mange blev begravet under kirkegulvet, og da man udgravede Kryptkirken i 1956, fandt man spor efter en begravellesplads fra 1600-1700-tallet.

KLOSTERGÅRD OG KLOSTERKIRKE

- før og efter reformationen

Kort efter at dominikanerne havde overtaget Vor Frue Kirke (dengang Skt. Nicolai Kirke), påbegyndte de byggeriet af klosterets tre fløje, som er fra 1300-tallet. Vor Frue Kirke udgør klostergårdens sydfløj. Det er et af de bedst bevarede klosterkomplekser i Danmark. Her boede og levede tiggermunkene en asketisk tilværelse. Munkene måtte forlade klosteret o. 1530 i forbindelse med reformationen. Kong Christian III bestemte i 1541, at klosteret skulle være et almindeligt hospital for fattige og syge. I dag fungerer klosteret som lejlighedskompleks for beboere over 60 år.

KLOSTERKIRKEN er fra slutningen af 1300-tallet. Den har tjent som munkenes kapitelsal og som modtagelsesværelse for deres gæster. Kalkmalerierne er fra 1517 og blev malet over i forbindelse med reformationen. Rummet blev indviet til hospitalskirke i 1888. I 1967 overtog menighedsrådet ved Vor Frue det lille kirkerum, som blev gennemrestaureret i år 2000. I dag er Klosterkirken åben for alle og benyttes til gudstjenester, dåb og vielser.

GLASMOSAIKVINDUET (år 2000) er udført af den kendte danske kunstner Per Kirkeby, hvis kirkekunst hænger i flere danske kirker.

Han benytter sig gerne af religiøse grundsymboler som f.eks. træet. Dette vindues karakteristiske runde, røde og sorte figurer kan minde om afsavede træstubbe og de to vandrette bjælker om faldne træstammer. Det afhuggede træ optræder sommetider i Bibelen som et symbol på døden. Flytter man de to bjælker, kan de tilsammen danne et kors. De runde figurer kan også minde om forstørrede blodceller og derved skabe

associationer til nadverritualet. Tankerne kan derfor ledes hen på kristne grundtemaer som død og genopstandelse, synd og tilgivelse.

GLASMOSAIKVINDUE af Per Kirkeby

KLOSTERKIRKEN

KLOSTERGÅRDEN

- 930: Kong Frodes stavkirke bygges. Stavkirken er den første kirke i Aarhus, der er beskrevet i gamle optegnelser. Den brænder i 1051.
- 1060: Kryptkirken bygges på samme sted som stavkirken.
- 1080: Skt. Nicolai Kirke (Aarhus' første domkirke) bygges rundt om Kryptkirken, der fungerer som kirkerum i Skt. Nicolai.
- 1201-1221: Skt. Nicolai bliver sognekirke, da Aarhus får den nuværende domkirke Skt. Clemens.
- 1239-1246: Dominikanermunkene overtager Skt. Nicolai og ombygger kirken.
- 1246-1541: Dominikanerne udbygger kirken, tilbygger kloster og klostergård. På et tidspunkt fyldes Kryptkirken af murbrokker og jord.
- 1530: Dominikanerne forlader Aarhus.
- 1541: Kongen bestemmer, at klosteret skal være et hospital for fattige og syge. Skt. Nicolai Kirke får navnet Vor Frue Kirke og bliver sognekirke.
- 1856: Vor Frue Kloster benyttes som plejeboliger for ældre mennesker.
- 1888: Dominikanernes tidligere kapitelsal og mødelokale indvies til hospitalskirke for klosterets beboere. Den får senere navnet Klosterkirken.
- 1955: Kryptkirken genopdages under en omfattende restaurering af Vor Frue Kirke.
- 1957: Kryptkirken genindvies.

